

1. ZÁKLADNÍ EKONOMICKÉ POJMY

(ekonomie, potřeba, statek, služba, výrobní faktory, hospodářský proces, peníze)

Ekonomická potřeba - je označení stavu, kdy ekonomický subjekt cítí nedostatek a vynakládá úsilí o jeho překonání. Ekonomický subjekt spotřebou statků získává užitek.

Užitek je subjektivní pojem, a proto ze stejného statků plyne různým subjektům různý užitek.

Statek - v ekonomii znamená předmět (ale i službu) sloužící k vyhovění potřebám či zamýšleným činnostem ekonomických subjektů.

Výrobní faktor - slouží pro výrobu statků a přináší svému majiteli důchod.

Výroba je činnost, jejímž výsledkem je poskytování služeb, které přinášejí současný nebo budoucí užitek.

Směna - je činnost, při které si ekonomické subjekty navzájem vyměňují statky. Informaci, kolik lze získat množství jednoho statku za statek jiný, poskytují ceny, které se formují na trzích, jako výsledek střetnutí nabídky a poptávky.

Produktivita práce - je činnost lidské práce a měříme ji v množství produkce za časovou jednotku nebo výkony/počet pracovníků. (produktivita = síla pracovníků + stroje = vyrábí se ve větším množství)

Potřeby

Jsou požadavky, které si člověk uvědomuje a pociťuje nedostatek není-li požadavek splněn. Přání, touhy člověka se stávají potřebami jakmile je člověk v rámci svých možností může uspokojovat.

Rozlišujeme potřeby :

- 1) Hmotné - materiální (přirozené) - jíst, pít, spánek.....
Nehmotné – duševní (společenské) - láska, vzdělání, přátelství.....
- 2) Individuální - týkající se člověka – bydlet, jíst, pít.....
Kolektivní – týkající se určité skupiny lidí – silnice, veřejné osvětlení
- 3) Existenční (společenské) – musí být uspokojeny na prvním místě (kultura,.....)
Luxusní – jsou přání, která lze považovat za postradatelná

Potřeby jsou uspokojovány pomocí statků a služeb. Abraham Maslow vytvořil pyramidu, kde rozdělil potřeby podle váhy, kterou mají pro člověka. Stupně pyramidy stoupají od nižších potřeb k vyšším. Člověk, který uspokojuje potřeby nižšího stupně, usiluje o upokojení potřeb vyššího stupně. S rozvojem osobnosti a růstem kvality života se potřeby rozvíjí ve větší míře na vyšších stupních pyramidy.

Statky

- užitečné podměty, které mají určité vlastnosti (upotřebitelnost)
 - mají materiální podobu, např. stroje, uhlí, ropa
 - jsou součástí přírody nebo výsledkem lidské činnosti
- podle dostupnosti je členíme:

- 1) volné – jsou neomezeně k dispozici (voda, vzduch, světlo)
- 2) ekonomické – vzácné – v omezené míře jsou rozdělovány (drahé kovy)

podle potřeb:

- 1) spotřební – ke bezprostřední potřebě (elektronika, jídlo)
- 2) kapitálové – slouží k další výrobě (látky na šití, uhlí k výrobě elektřiny, obráběcí stroj)

Služby

- užitečná činnost v jejímž průběhu uspokojujeme své potřeby
- má nehmotný charakter (nedá se skladovat)
- a) věcné – ty jsou vytvářeny cizími lidmi např. čistírny, opravny,
- b) osobní – ty nás přímo ovlivňují např. lékaři, kadeřníci,

Zboží

- statky vyráběné pro uspokojování potřeb jiných lidí, než jsou sami výrobci
- k výměně peněz za zboží prostřednictvím směny

Ekonomii dělíme na:

- 1) mikroekonomii – která zkoumá chování dílčích ekonom. Subjektů tj. jednotlivců, domácností a firem. Řeší otázky: např. jak se mění chování lidí při růstu cen benzínu. Jak se chovají firmy při růstu cen vstupů při podnikání apod.
- 2) makroekonomii – která se zabývá národním hospodářstvím jako celkem. Řeší otázky: např. jakým způsobem zvýšíme HDP nebo co způsobuje v ekonomice růst inflace nezaměstnanosti apod.

Základní ekonomické systémy:

K životu a dalšímu rozvoji lidí bylo zapotřebí nalézt systém, který umožňuje spojovat jejich síly a efektivně využívat dostupné zdroje (výrobní faktory).

V historii jsme se setkali se třemi ekonom. systémy:

1) Zvykový (tradiční systém)

-jedná se o nejstarší systém, kde existovalo přímé rozdělování v rámci naturálního hospodářství (naturální hospodářství vylučuje naturální směnu).

- uspořádání bylo založeno na kmenových vztazích a dělba práce uvnitř malé skupiny lidí.

2) Příkazový systém

CO a jak – se bude vyrábět, rozhoduje malá skupina lidí u moci, potažmo stát prostřednictvím ministerstev na základě plánů, jak rozdělit příslušné zdroje, v jakém množství a za jakou cenu budou vyrábět.

V historii jsem se setkali s více společnostmi (státy) např.: merkantilisté, fašisté, komunisté.

3) Tržní systém

CO – rozhoduje strana poptávky, co je pro společnost užitečné a jak uspokojit potřeby.

JAK – rozhoduje strana nabídky - výrobci, s jakými náklady a za jakou cenu bude produkce na trhu prodávána.

PRO KOHO - ovlivňuje rovněž tržní hospodářství prostřednictvím rozdělováním, přerozdělováním důchodů.

Cílem politiky je udržet zaměstnanost, inflace = cenová hladina.

KVALITA ŽIVOTA

- společnost může vytvářet objektivní podmínky, které by člověka formovali co v největší míře uspokojit a dosáhnout subjektivních cílů. Tyto podmínky se označují pojmem kvalita života.

Kvalitou života se zpravidla rozumí:

- dosažení co největšího objemu statků a služeb, které mohou lidé spotřebovat
- svoboda: možnost volného rozvoje a svobodného rozhodování pro každého člověka
- spravedlnost: zajištění stejných práv a povinností pro všechny
- jistota: zajištění sociálního zázemí, pocit bezpečnosti
- pokrok: tedy možnost neustálého pohybu vpřed

PENÍZE A OBĚH PENĚZ

- peníze: slouží k vyměňování zboží a služeb a jsou prostředkem pro změření velikosti hodnoty zboží
- hospodářství: vzájemné propojení spotřebitelů v důsledku dělby práce a směny statku a služeb

podnik → zboží → domácnost → tržby z prodeje → podnik

podnik → mzdy a platy → domácnost → práce → podnik

BANKY

Centrální banka

Funkce centrální banky Centrální banka je státní institucí. Je to nepodnikatelský subjekt, tzn. že jejím základním úkolem není dosahovat zisk. Úkoly centrální banky můžeme stručně shrnout v následujících bodech:

emisní funkce - jako jediná banka v zemi má právo emitovat nové peníze a staré stahovat z oběhu;

banka bank - může bankám poskytovat úvěry (za speciální úrokové sazby - diskont, repo, lombard), stanovuje pravidla pro komerční poskytování úvěrů (např. úvěrové stropy), podrobněji viz přímé nástroje a nepřímé nástroje centrální banky;

správce měnových rezerv a státního dluhu - centrální banka provádí finanční operace vlády, operuje se státními cennými papíry, uskutečňuje kurzovou politiku;

bankovní dozor - má právo prověřovat legálnost bankovních operací, uděluje bankovní licence, provádí dohled nad peněžními a kapitálovými trhy (v ČR má na starost dohled nad kapitálovými trhy speciální instituce - Komise pro cenné papíry);

reprezentace - ČR je členem mezinárodních institucí MMF (Mezinárodní měnový fond), Světová banka a představitel centrální banky zde ČR zastupuje.

Veškeré aktivity centrální banky směřují k primárnímu úkolu, a tím je udržení měnové stability země. Ta je z pohledu ukazatelů magického čtyřúhelníku zobrazena především mírou inflace.

Komerční banky

Co dělají, proč, produkty...

Dělba práce - označuje, specializaci ekonomických subjektů v různých činnostech, ve kterých získávají vyšší výkonnost.

Externality – je to tržní vztah a jeho účinek na někoho, kdo není účastníkem tohoto vztahu.

Nabídka – s růstem ceny roste množství nabídky.

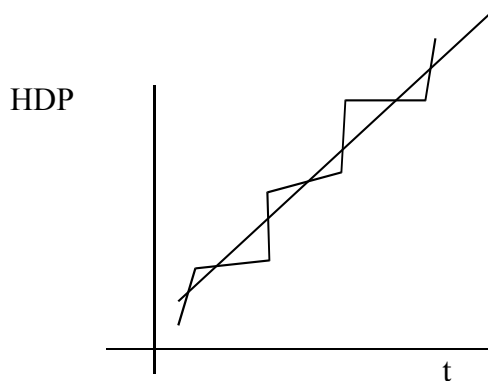
Poptávka – s růstem ceny klesá poptávka

Ovlivňování nabídky – technologie, roční období, trh

Ovlivňování poptávky – cena, příjem, typ zboží, reklama, věk

Hospodářský proces – výroba (přeměna výrobních faktorů na statky a služby), rozdělování, směna, spotřeba

Hospodářský cyklus – cyklus celé ekonomie

Ekonomie má vzestupnou tendenci.

Části křivky:

1. – růst = nabídka i poptávka rostou
2. – vrchol = stagnuje poptávka, nabídka roste
3. – krize = klesá poptávka i nabídka
4. – deprese = slabé firmy končí, silné firmy propouštějí, klesají ceny

Dále také HDP, NEZAMĚSTNANOST, INFLACE, PLATY, STÁT,

2. TRŽNÍ EKONOMIKA

(ekonomické systémy, zákony ekonomie, zákony trhu, podmínky fungování tržní ekonomiky, tržní selhání)

Cena výrobních faktorů

Bonita – vyjadřuje kvalitu půdy

Cena kapitálu – úroky (do banky)

- zisk (investice – podíl na zisku)

Cena práce – mzda. Na trhu práce jsou na straně nabídky nezaměstnaní!

Cena informace – licenční poplatky, autorská práva

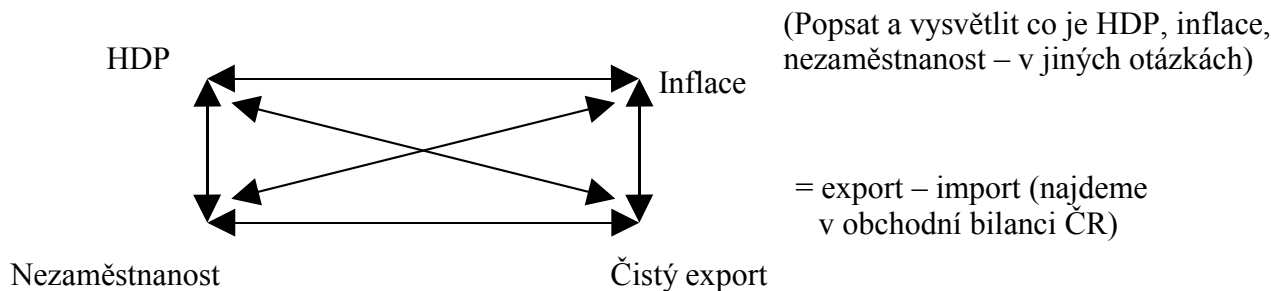
Potřeba = pociťovaný nedostatek. Dělíme na zbytné a nezbytné.

Statky jsou buď volné (zadarmo) nebo vzácné (musíme platit).

Služby jsou buď osobní (musím tam osobně být) nebo věcné.

Základem pro směnu na trhu jsou peníze. Peníze jsou specifický druh zboží určený ke směně.
+ rozpovídat se o penězích – podoba, je možno začít i o bankách.....

Magický 4úhelník:

HDP skutečný – doloženo z účetnictví

HDP potencionální – kdybychom vyráběli na hranici produkčních možností

Nabídka - Množství statků a služeb, které podnik prodává na základě vlastního rozhodnutí za určitou cenu.

Druhy nabídky

- celková - souhrn všech zamýšlených prodejů (veškeré výrobky, služby, vše, co přichází na trh)
- individuální - nabídka jednoho výrobce
- dílčí - nabídka jednoho výrobku od různých výrobců

Nabídku ovlivňují:

1. výrobní náklady - pokud jsou nízké, je lépe vyrábět více výrobků
2. ceny náhrad - dojde-li ke zvýšení ceny jednoho ze substitutů, sníží se nabídka druhého
3. specifické faktory – státní regulace

Tržní nabídka -Souhrn individuálních nabídek na určitém trhu v daném časovém období, rozhodující roli hraje cena. Výrobci mohou měnit strukturu výroby, do odvětví mohou vstupovat noví výrobci.

Poptávka - Ochota a schopnost spotřebitele kupovat statky nebo služby za určitou cenu, v určitém čase a na určitém místě. Cena je nejdůležitějším faktorem.

Zákon poptávky - vztah mezi cenami a množstvím statků a služeb.

Druhy poptávky

- a) individuální - poptávka jednoho kupujícího
 - b) dílčí - poptávka po jednom konkrétním výrobku
 - c) celková - souhrn všech zamyšlených koupí
- Poptávku ovlivňují:
- 1. cena vedlejších výrobků a služeb
 - 2. celkové bohatství domácností
 - 3. působení reklamy
 - 4. místo, kde spotřebitel žije
 - 5. struktura potřeb domácností

Elasticita poptávky - Zdražení jednoho výrobku přechází potřebitel na jiný, levnější výrobek.

Komplementační zboží - Zboží, které doprovází hlavní výrobek, u kterého zkoumáme poptávku

Tržní rovnováha - Situace, kdy při určité ceně zboží dochází k vyrovnaní nabídky s poptávkou.

Zboží

Statky vyrobené pro uspokojování lidských potřeb. Jsou určeny ke směně. Má užitečnou hodnotu. Cena zboží se utváří na trhu

Trh

Místo, kde se setkává nabídka s poptávkou a zároveň se zde utváří cena zboží. Směna zboží je prostřednictvím peněz. Trh můžeme členit podle mnoha hledisek.

Účastníci trhu:

- podniky
- domácnosti
- stát

Členění trhu:

- 1. z hlediska územního - místní
 - národní
 - mezinárodní
- 2. z hlediska věcného - trh statků a služeb
 - trh práce
 - trh finanční
- 3. s z hlediska počtu zboží - dílčí (jeden druh zboží)
 - celková (veškeré zboží)

Struktura trhu

Je souhrn podmínek, které trh charakterizují. Například počet firem na trhu a jejich velikost, různorodost výrobků, podmínky vstupu a výstupu na a z trhu, vztah cen a nákladů obětované příležitosti

Funkce trhu:

- 1. trh přenáší prostřednictvím cen informace o nákladech obětované příležitosti, o vzácnosti zdrojů, o nezbytnosti potřeb, o tradicích, zvycích.
- 2. trh stimuluje ekonomickou činnost - podnikání.

3. trh rozděluje důchody jednotlivým tržním subjektům

Typy tržních struktur :

1. Dokonalá konkurence - plní nejlépe funkce trhu. Na trhu je velké množství firem s obdobným postavením, výrobky jsou stejnorodé. Vstup do odvětví je snadný, výstup také. Cena výrobku je dána vztahem nabídky a poptávky a nejvíce se blíží nákladům obětované příležitosti. Nejúčelnější využití zdrojů. Největší přebytek spotřebitele i výrobce - směna je oboustranně výhodná.

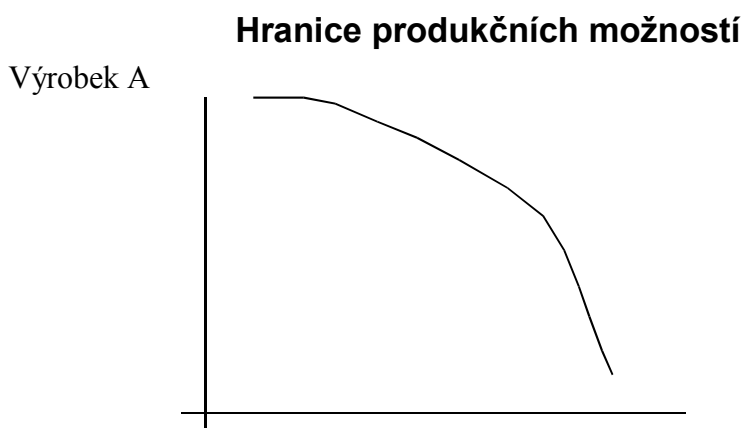
2. Monopolistická konkurence - je na 2. místě z hlediska plnění funkce trhu. Podstatou je větší množství firem, ale diferencovaný výrobek. Monopol vyplývá např. ze značky. Ekonomický zisk je stimulem inovace výroby.

3. Oligopol - menší počet firem nichž některé mají významný podíl na trhu a ovlivňují cenu. Výrobek je buď stejnorodý nebo různorodý. Má znaky monopolu i konkurence. Chování firem je různé - cenová válka, dohody o cenách.

4. Čistý monopol - neplní funkci trhu. Podstatou je to, že jediná firma ovládá celý trh tím, že dodává na trh celou produkci odvětví. Produkt je jedinečný. Vstup do odvětví prakticky nemožný. Cena je nejvyšší vzhledem k nákladům příležitosti.

Monopol na straně poptávky = MONOPSON. (Například stát v případě nákupu bojové techniky).

Patří sem též - Nezaměstnanost – viz. 4.

3 typy tržního selhání:

- monopol
- externality (věci, které nemůžeme ovlivnit)
- veřejné statky (statek, ze kterého nemůžeme nikoho vyloučit – veřejné osvětlení)

Monopol na straně poptávky = MONOPSON. (Například stát v případě nákupu bojové techniky).

Externality – je to tržní vztah a jeho účinek na někoho, kdo není účastníkem tohoto vztahu.

3. NÁRODNÍ HOSPODÁŘSTVÍ

(magický čtyřúhelník, hospodářský cyklus, subjekty národního hospodářství)

Subjekty národního hospodářství:

- Právnické osoby a Fyzické osoby (vysvětlit a. s., s. r. o., živnosti – v jiné otázce)
- Stát, firmy, domácnosti (vznik a zánik firmy – jiná otázka)
- Ziskový sektor, neziskový sektor (příspěvkové org., veřejné statky – jiná otázka)

Neziskový sektor se dělí:

- Duchovní hodnoty
- Státní správa a samospráva
- Obrana státu
- Ochrana přírodních zdrojů, kultur, památek
- Věda, výzkum, vzdělání

Národní hospodářství je souhrn hospodářských činností na určitém státním území, kterých se účastní podnikatelské subjekty i občané. Základní funkcí NH je uspokojování potřeb společnosti. NH se člení na odvětví. Odvětví je souhrn všech podniků se stejnou nebo podobnou výrobní nebo hospodářskou činností. Odvětví jsou buď výrobní nebo nevýrobní.

Dále se seskupují do hospodářských sektorů:

A) primární sektor - zahrnuje prvovýrobu: obdělávání půdy a získávání surovin z přírody (zemědělství, lesnictví, těžební průmysl)

B) sekundární sektor - sdružuje zpracovatelský průmysl a stavebnictví

C) terciální sektor - všechny služby pro výrobu i obyvatelstvo (doprava, obchod, zdravotnictví,...)

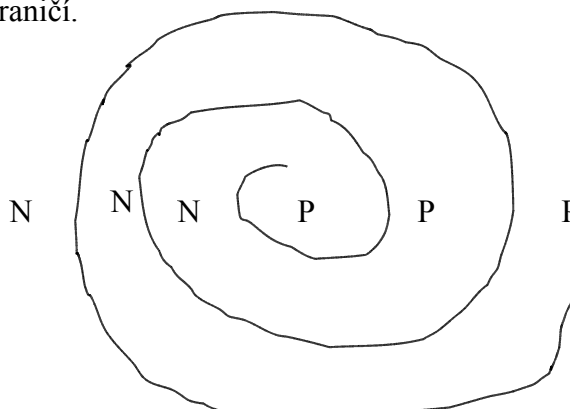
Potřeby společnosti neustále rostou, a proto část užitných hodnot vytvořených NH musí být spotřebována na rozšířenou reprodukci. Ukazatel, který sleduje vývoj NH se nazývá hrubý domácí produkt. Je rozdíl mezi skutečným HDP a maximální HDP, protože maximální HDP je možné vyprodukovat pouze s využitím veškerých zdrojů ať už lidských či výrobní, ovšem toto není možné.

Hrubý domácí produkt

- Ø souhrn veškeré finální produkce výrobků a služeb vyrobených v zemi za 1 rok.
- Ø označení „domácí“ znamená, že do objemu HDP je započtena pouze produkce v organizacích na území daného státu bez ohledu na státní příslušnost jejich majitele
- Ø tento ukazatel se používá pro srovnání ekonomik jednotlivých zemí světa
- Ø vypočítává se v poměru vytvořeného HDP na počet obyvatel
- Ø charakterizuje výkonnost NH jako celku

Hrubý národní produkt - představuje souhrn veškeré finální produkce za 1 rok vytvořené nejen na území státu, ale i národními zdroji v zahraničí.

Inflační spirála

P = poptávka

N = nabídka

Roztáčení poptávkou - nedostatek zboží na trhu, zdraží se, začne se vyrábět víc, zvednou se platy, vyšší náklady, růst ceny, ...

Roztáčení nabídkou – zvedají se ceny (elektrika, plyn, ...)

Faktory hospodářského růstu:

- zvýšení produktivity práce
- zvyšování výroby
- zvyšování zaměstnanosti
- úspory obyvatelstva umožňující nové investice
- technický pokrok
- investice do lidského faktoru: vzdělanější pracovní síla je výkonnějšího

Hospodářská politika

Je souhrn cílů, nástrojů a opatření státu v makroekonomické a mikroekonomické oblasti.

Nositel hospodářské politiky je jednak stát a jednak mezinárodní organizace (které mají hospodářskou politiku ve svém programu).

Cíle hospodářské politiky:

1. Plná zaměstnanost (neexistuje, optimální nezaměstnanost je asi 2 %)
2. Cenová stabilita (za stabilní se považuje 2 % růst)
3. Udržitelný růst ekonomiky (měří se v HDP)
4. Vyrovnanost se zahraničím (vyrovnaná obchodní a platební bilance)

Nástroje hospodářské politiky

a) fiskální politika - je spojena s tvorbou a čerpáním státního rozpočtu. SR je centralizovaný fond, který vytvářejí a rozdělují státní orgány a instituce. Příjmy tvoří daně, poplatky, sociální fond, atd. Výdaje jsou na obranu, školství, zdravotnictví, státní správu. Státní rozpočet je tvořen vládou, která ho dává schválit parlamentu. Existuje vyrovnaný, deficitní a přebytkový státní rozpočet.

b) monetární politika - peněžní a úvěrová politika. Stát ji provádí prostřednictvím centrální banky. Jejím předmětem je ovlivňování a kontrola množství peněz v ekonomice, výše úrokových sazeb, podmínky úvěrování. Monetární politika může být restriktivní nebo expanzivní.

c) důchodová a sociální politika - představuje regulace platů (zaměstnanci ve státní sféře), sociálních dávek, důchodů, podpor v nezaměstnanosti, sociálních programů, zákonného pojištění.

d) zahraničně obchodní politika - je zaměřena na tvorbu celních sazeb, kurzy měn, konvertibilitu měny, účast v mezinárodních integracích.

Odvětví Národního hospodářství

1. těžký průmysl

- a) Průmysl těžební - hornictví, těžba uhlí, rud, ropy, zemního plynu, kamenolomy.
- b) Zpracovatelský průmysl - mění suroviny a polotovary na finální výrobky (strojírenský, elektrotechnický, chemický, textilní, potravinářský průmysl.
- c) Výroba paliv a energie
- d) Strojírenství

- e) Chemický průmysl - široký sortiment výrobků
- f) Hutnictví - využívány levné a nekvalitní rudy z Ruska

2. lehký průmysl

- a) Potravinářský průmysl - nejstarší průmyslové odvětví
- b) Textilní oděvní a kožedělný průmysl - rozpadem východních trhů (dříve 1/3), omezení tuzemské poptávky a výroby
- c) Výroba skla a keramiky - zahrnuje porcelán a bižuterii - výhody tradiční výroby
- d) Elektrotechnický průmysl - samostatné odvětví
- e) Stavebnictví

3. Zemědělství

Životně důležité odvětví NH, zajišťuje zabezpečení obyvatelstva potravinami, zajišťuje zemědělské suroviny pro průmysl.

Zemědělská výroba - hlavní výrobní faktor je půda.

- a) rostlinná výroba
- b) živočišná výroba

4. Doprava

Zajišťuje přemísťování zboží a osob - tvoří jeden z předpokladů fungování národního hospodářství.

Druhy dopravy:

- 1. železniční - je nejdůležitější: má velkou kapacitu, nižší náklady, užívá se pro střední a dlouhé tratě. Převáží průmyslové, zemědělské suroviny, stavební hmoty, osoby.
- 2. silniční - hustá síť, kratší a střední vzdálenosti, přeprava osob. Je velmi operativní, ale nízká kapacita, vysoké náklady na pohonné hmoty.
- 3. vodní - vysoká kapacita, nízké náklady, velké vzdálenosti. Nedostatky: omezená rychlost, nepravidelnost plavby, vysoká PC lodního parku.
- 4. letecká - velká rychlost, nezávislost na dopravní cestě, výhody: mezistátní a mezikontinentální lety, nevýhody: nižší kapacita, malá pravidelnost, vysoké N.
- 5. potrubní - pro přepravu kapalných a plyných látek, výhody: rychlost.
- 6. kontejnerová - využívání univerzálních a speciálních přepravních boxů, jeřábů, překladačů apod. Výhody: odstranění těžké práce, snižování N na přepravu.
- 7. městská - ovlivňuje životní úroveň městského obyvatelstva, využívá speciálních dopravních prostředků (tramvaje, metro, trolejbusy). Provozovatelé: samostatné městské podniky řízené městskými úřady.

Realizaci hospodářských činností se zabývá vláda ČR.

Úkol: strategie hospodářského rozvoje, politika tvorby cen, sociálního zabezpečení, koncepce zahraničního obchodu. Vláda navrhuje zákony, které předkládá ke schválení parlamentu.

Okolí NH: Evropská unie – možnost se rozvíjet....

4. INFLACE A NEZAMĚSTNANOST

(peníze, inflace, trh práce, nezaměstnanost, tripartita)

Inflace

Míra inflace je definována jako míra změny cenové hladiny. K inflaci dochází, roste-li celková cenová hladina. Míra inflace je měřena pomocí přírůstku indexu spotřebitelských cen.

Uváděná míra inflace (přesněji průměrná míra inflace) vyjadřuje procentní změnu průměrné cenové hladiny za dvanáct posledních měsíců proti průměrné cenové hladině dvanácti předchozích měsíců.

Inflace tažená poptávkou: kdykoli roste rychle poptávka a překračuje výrobní potenciál ek., začnou ceny bez ohledu na zdroj inflace růst stále rychleji, poptávka začne narážet na omezenou nabídku komodit a vyžene jejich ceny nahoru + porostou mzdy (např. inflace v Německu).

Některé příčiny:

1. Nadměrné **investiční výdaje** mohou vyvolat růst agregátní poptávky
2. Pokud růst nominálních **mezd** převyší růst produktivity – při skutečném produktu, který odpovídá potencionálnímu
3. Stát prosadí **levný úvěr**. Zvýší tak spotřební a investiční výdaje
4. **Snížení daní** zvyšuje poptávku a vytváří možnost projevit poptávkovou inflaci
5. **Zvýšení státních výdajů** může být větší než růst nabídky

Inflace tlačaná Náklady: ceny a mzdy začínají růst dříve, než se dosáhne plné zaměstnanosti. Je nejběžnější případ inflace způsobené negativním nabídkovým šokem, pokud se odpovídajícím tempem nesnižuje agregátní poptávka. Dojde, když skutečný produkt je nižší než potencionální. Důvodem je zvýšení nákladů, které se projeví jako posun křivky agregátní nabídky nahoru.

Některé příčiny:

1. **Nedokonalá konkurence** – firmy mají vliv na tržní ceny (monopol, oligopol)
2. **Mzdy** – odbory prosazují zvyšování mezd to se odrazuje v celkových nákladech
3. **Politické události** – mohou vyvolat zdražení některých dovážených surovin
4. Zvýšení nákladů tím, že je nutno přejít na **méně kvalitní zdroje surovin nebo energií**.

Druhy inflace

- mírná = do 10%
- pádivá = do 100%
- hyper = nad 100% až 1000% - pak je smrt ☺

Zdravá inflace pro ekonomiku je 2 - 5%.

Vývoj spotřebitelských cen (životních nákladů) se sleduje na spotřebních koších založených na souboru vybraných druhů zboží a služeb placených obyvatelstvem. Za cenové reprezentanty byly vybrány takové výrobky a služby, které se významně podílejí na vydáních obyvatelstva a svým rozsahem pokrývají celou sféru spotřeby.

Informace o dosažené míře inflace jsou využívány např. pro účely valorizace mezd, důchodů a sociálních příjmů. V neposlední řadě jsou tyto informace využívány také v souvislosti s nájemními či jinými smlouvami, v nichž je zakotvena revize původně dohodnutého finančního plnění v závislosti na vývoji inflace.

Inflace zatěžuje ekonomické subjekty dodatečnými náklady

Měření inflace

- Pomocí míry inflace $\longrightarrow \frac{\text{cen. Hladina} * (t) - \text{cen. Hladina} * (t-1)}{\text{Cen. Hladina} * (t-1)} * 100$
- CPI = index spotřebitelských cen (vychází z PPI)
 - PPI = index cen výrobců

Nezaměstnanost

- nezaměstnaný je ten, který je dospělý a praceschopný, práci si hledá ale nemůže ji nalézt, teda za nezaměstnaného nelze považovat tedy toho kdo není v evidenci úřadu práce – bezdomovec, milionář....

Typy nezaměstnanosti

A)

- Frikční – sem spadají ti, kteří opustili práci a práci si hledají.
- Strukturální – v daném regionu je například mnoho horníků ale žádné doly
- Cyklická – v období hospodářské recese, kdy se propouští

B)

- 1- Dobrovolná – spadá sem frikční nezaměstnanost + ti co pracovat nechtějí - socky
- 2- Nedobrovolná – práci si hledají ale nemohou nalézt

Nezaměstnanost je nový jev. Přišla s pádem komunismu. Postupně rostla spolu s restrukturalizací ekonomiky a s tím spojeným propouštěním. Dnes je asi 9% nezaměstnaných.

Nezaměstnanost se nyní posuzuje dle evropské legislativy která oproti naší původní mezi nezaměstnané nepočítá dlouhodobě nemocné, ženy na mateřské, vězně....

Míra nezaměstnanosti

$$\frac{\sum \text{evidovaní nezaměstnaní}}{\sum \text{ekonomicky aktivní}} * 100 \text{ (v \%)}$$

Dělení nezaměstnanosti –

- Frikční (změna místa)
- Strukturální (změna ekonomiky – propouští se víc)
- Cyklická (hospodářský cyklus = krize – jednou za čas přijde)

Tripartita – rada pro sociální dialog

Cílem jednání tripartity bylo vždy zejména dosažení shody nebo zaujmutí stanoviska k důležitým hospodářským, mzdovým a sociálním otázkám a otázkám pracovněprávním a otázkám zaměstnanosti.

Tripartita se skládá ze 3 složek

1. Vláda – potažmo ministerstvo práce a soc. věcí.
2. Odbory - Českomoravská konfederace odborových svazů a Asociace samostatných dborů.
3. Zaměstnavatele - Svaz průmyslu a dopravy České republiky a Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů České republiky.
 - odbory (vyjednávají o zvyšování mezd, starají se o zaměstnance)
 - stát (je zaměstnavatelem, ale musí chránit i zaměstnance, „hraje“ na obě strany)
 - firmy (pouze zaměstnavatel, oponent odborů)

Na nezaměstnanost mají velký vliv odbory a to tím, že vyjednávají o minimální mzdě, která má přímou souvislost s nezaměstnaností – čím vyšší min. mzda, tím vyšší nezaměstnanost.

5. PODNIK

(definice, okolí, životní cyklus, cíle, činnost)

-> subjekt realizující podnik. činnost;

zákl. rys:

- uspokojování zákazníka
- dosažení zisku a zhodnocení vlast. kap.
- cizí kap. podnik chápe jako prostředek ke zhodnocení vlast. kap.
- podnik čelí konkurenci a riziku

Podnikání: samostatná činnost, pod vlastním jménem, za účelem zisku.

Typy podniků:

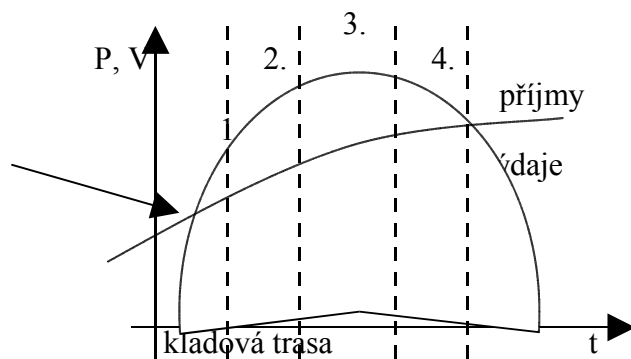
Vnější okolí podniku:

7. ekonomické
8. politické
9. právní
10. společenské
11. ekologické
12. kulturní, historické
13. technologické

Životní cyklus podniku:

5. založení
6. růst
7. ustálení/stagnace
8. zánik

bod zlomu

Cíl podniku: maximalizace tržní hodnoty podniku

Zast. cíl: max. tržeb

Dílčí cíle:

1. dle významu:

- primární
- dílčí

2. dle času:

- strategické (dlouhodobé) -> 1 rok
- operativní (krátkodobé) -> slouží ke splnění strategických cílů

3. dle velikosti:

- maximalistické (neomezené)
- minimalistické (omezené) -> konkrétní cíl

4. dle vztahu mezi cíly:

- komplementní (doplňují se)
- konkurenční
- protikladná

- indiferentní (bez vztahu)

5. dle obsahu:

- ekonomická
- technologická
- sociální

Funkce podniku -> jednotlivé činnosti, jejichž prostřednictvím podnik uskutečňuje své cíle.
Základní funkcí je přeměna vstupů na výstupy.

Funkce:

14. hlavní (zásobování, výroba, prodej)
15. podpůrná (ostatní)

Dělení fun. dle dílčích hledisek:

6. obsah podnikání
7. charakter podnikání
8. velikost podnikání
9. vlastnictví
10. právní forma

Činnost podniku:

16. základní: zásoby (J-I-T, ABC), výroba, prodej
17. doplňkové: personalistika, marketing

6. PRÁVNÍ FORMY PODNIKÁNÍ (živnost, obchodní společnosti, akcie)

Živnosti

- zakladatelem živnosti může být podle živnostenského zákona každý občan, který dosáhl 18let věku, je způsobilý právním úkonům a je bezúhonný
- nesmí mít daňové nedoplatky /dluhy/
- živnost lze charakterizovat jako soustavou činnost provozovanou podnikatelem samostatně, vlastním jménem, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených zákonem
- podnikatel řídí svůj podnik zpravidla sám a sám také jedná navenek s třetími osobami
- podnikatel vkládá do podnikání svůj majetek /vlastní kapitál/, který tvoří základní jmění, může získat i cizí kapitál
- živnostenský zákon vylučuje z živnostenského podnikání některé činnosti:

a/ činnosti vyhrazené státu nebo právnické osobě /pošty, výroba tabáku/

b/ využívání výsledků tvůrčí duševní činnosti jejich autory

c/ výkon povolání lékařů, advokátů, daňových poradců, burzovních dohadců, komerčních právníků, patentových zástupců

d/ činnosti typicky podnikatelské, upravené zvláštními předpisy /námořní plavba, činnost bank/

e/ zprostředkování zaměstnání

f/ výchova a vzdělávání na základních, středních, speciálních a vysokých školách

- k provozování některých živností je třeba státního souhlasu /koncese/
- živnosti proto rozdělujeme na: ohlašovací a koncesované

ohlašovací

- možnost provozovat tyto činnosti vzniká dnem ohlášení na živnostenském úřadě

a/ řemeslné – nutno prokázat odbornou způsobilost získanou vyučením v oboru

b/ vázané – podmínkou je jiná odborná způsobilost

c/ volné – k provozování není nutná odborná způsobilost

koncesované

- vznikají na základě vydání koncese u živnostenského úřadu

živnosti můžeme rozlišovat i podle předmětu činnosti:

obchodní, výrobní a poskytující služby

postup při zřizování činnosti:

4. podle živnostenského zákona si osoba vybere druh činnosti
5. obstará si výpis z trestního rejstříku /kolek 50,-/
6. navštíví živnostenský úřad v místě bydliště – vyplní si žádost, předloží OP, výpis z TR + poplatek 1000,-
7. zřídí si běžný účet u banky /OP, rodný list, doklad o podnikání/
8. zaregistruje se u finančního úřadu – pro odvod daní
9. zaregistruje se k placení sociálního a zdravotního pojištění

otevře účetní knihy

Státní podniky

- státní podniky
- veřejně prospěšné podniky
- podle zákona o státním podniku

Soukromé podniky

- živnosti – podle živnostenského zákona
- ostatní – podle zvláštních předpisů

Družstva

- podnikatelského zaměření
- ostatní
- podle obchodního zákoníku

Obchodní společnosti

- osobní – veřejná obchodní společnost, komanditní společnost
- kapitálové – společnost s ručením omezeným, akciová společnost
- podle obchodního zákoníku

Obchodní společnosti

- jsou právnické osoby, které provozují podnikatelskou činnost
- původně vznikly jako formy sdružování kapitálu jednotlivých podniků
- v současné době se jejich počet velmi rozšiřuje, protože dávají možnost podnikat ve velkém rozsahu s velkým kapitálem při omezení rizika podnikání pro jednotlivé spolupodnikatele
- společnost se zpravidla zakládá společenskou smlouvou podepsanou všemi zakladateli
- obchodní společnost vzniká dnem, ke kterému byla zapsána do obchodního rejstříku a zaniká dnem výmazu z obchodního rejstříku
- jednotlivé formy obchod. společností a způsob jejich vzniku upravuje u nás obchodní zákoník
- podle způsobu zodpovědnosti za závazky se obchodní společnosti dělí na osobní /společníci ručí celým svým majetkem/ a kapitálové /společníci ručí jen výší vloženého kapitálu/

Veřejná obchodní společnost

- vzniká sepsáním společenské smlouvy mezi dvěma a více osobami
- společníci působí pod společným názvem bez toho, aby svou účast omezovali výší majetkových vkladů
- zapisuje se do obchodního rejstříku
- společníci ručí za všechny závazky společně a nerozdílně celým svým majetkem /i osobním/
- zisk se dělí rovným dílem

Komanditní společnost

- vzniká sepsáním společenské smlouvy mezi komplementáři a komanditisty
- komplementář = společník, který ručí za závazky společnosti osobně a neomezeně, celým svým majetkem a má ve společnosti rozhodující slovo
- **komanditista** = společník, který ručí omezeně jen do výše svého vkladu
- řídit a zastupovat společnost mohou pouze komplementáři
- minimální vklad musí mít 5 000 Kč

- **komanditista** zastupuje firmu pouze tehdy, je-li zároveň prokuristou
- zisk se dělí rovným dílem, ale může být upraven smlouvou

Společnost s ručením omezeným

- společníci ručí za závazky omezeně, jen do výše svých vkladů
- vzniká na základě společenské smlouvy nebo notářského zápisu
- musí být zapsána do obchodního rejstříku
- vzniká dnem zapsání do obchodního rejstříku a od tohoto okamžiku je povinná vést evidenci na každý peněžitý vklad
- minimální základní kapitál je 200 000 /na jednoho společníka 20 000/
- účast ve společnosti lze nabýt převodem podílu nebo do ní lze dodatečně vstoupit
- jménem firmy jedná prokurista nebo jednatel
- nejvyšším orgánem společnosti je valná hromada a kontrolním orgánem společnosti je dozorčí rada, která dohlíží na činnost jednatelů, kontroluje účetnictví, přezkoumává roční účetní uzávěrku a podává zprávy valné hromadě
- rozdělování zisku se uskutečňuje podle výše vkladů jednotlivých společníků
- při zakládání je povinná tvorba rezervního fondu

Akciová společnost

- je jedna z nejrozšířenějších forem podnikání
- užívá se zejména pro podnikání ve velkých podnicích, protože vydáním akcií je možno získat velký kapitál
- základní kapitál je rozvrženo na určitý počet akcií o určité nominální hodnotě /min. základní kapitál je 2 000 000 – pokud s akciemi neobchoduje a 20 000 000 – pokud obchoduje s akciemi na trhu/
- pokud společnost zakládá 1 zakladatel podepisuje tzv. zakladatelskou listinu a pokud se společnost zakládá 2 a více zakladateli uzavřou tzv. zakladatelskou smlouvu
- součástí obou listin je návrh stanov společnosti
- založení společnosti se může uskutečnit upisováním akcií nebo bez upisování akcií
- akcionář neručí za závazky společnosti, může pouze utrpět ztrátu tím, že jeho akcie nebudou mít takovou cenu jakou za ně zaplatil
- vrcholným orgánem společnosti je valná hromada, která se skládá ze všech akcionářů /majitelů akcií/
- výkonným orgánem je představenstvo, které je statutárním orgánem společnosti
- **akcie** – je cenný papír, s nímž jsou spojena práva na řízení společnosti, na zisku společnosti /dividendě/ a na likvidačním zůstatku při zakládání společnosti

Družstva

- jsou společenstvím neuzavřeného počtu osob založenými za účelem podnikání nebo zajišťování hospodářských, sociálních nebo jiných potřeb svých členů
- družstvo musí mít alespoň 5 členů a pokud jsou členy alespoň 2 právnické osoby nemusí být tato podmínka splněna
- základní normou, kterou se řídí činnost družstva jsou stanovy, které schvaluje ustanovující členská schůze, která také volí představenstvo a kontrolní komisi
- družstvo vzniká dnem zapsání do obchodního rejstříku
- zdroj kapitálu představují členské vklady, které tvoří minimální jmění /min.jmění je 50 000/

- družstvo ručí za závazky svým majetkem, členové za závazky družstva neručí
- první družstva vznikala na obranu spotřebitelů proti nepoctivým obchodníkům
- první vzniklo v r.1844 ve Velké Británii, v ČR 1847 – Pražský potravní a spořitelní spolek
- v r.1873 byl vydán první družstevní zákon

Státní podniky

- zřizuje je stát
- jejich zakladatelem může být buď příslušné ministerstvo nebo orgány státní samosprávy
- jejich činnost se řídí zákonem o státním podniku
- při zřizování je vydána zakládací listina a žádost o zapsání do obchodního rejstříku
- podnik ručí za závazky svým majetkem, ale za závazky podniku stát neručí
- státní podnik řídí ředitel, který zastupuje podnik navenek jako statutární orgán
- kontrolním orgánem je dozorčí rada
- z vytvořeného zisku musí podnik zaplatit daně a zbytek zisku rozděluje podle vlastního uvážení

Akcie

9. je cenný papír opravňující akcionáře podílet se na řízení společnosti, jejím zisku a na likvidačním zůstatku při zániku společnosti
10. s akciemi se obchoduje na burze (na kapitálovém trhu)
11. kurzy akcií se řídí a jsou závislé na prosperitě podniku a celkové hospodářské situaci

Hodnota akcie

12. nominální - cena uvedená na akci
13. kurzovní - cena, za kterou se prodává a kupuje na kapitálovém trhu

Části akcie

14. akcie má tři části:
11. *plášť akcie* - obsahuje: název společnosti, výši základního kapitálu, nominální hodnotu akcie, datum emise, podpisy dvou členů představenstva
12. *kupónový arch* - obsahuje: 10 - 30 kupónů k čerpání dividend
13. *talón* - poslední ústřížek kupónového archu sloužící jako poukázka na získání nového kupónového archu

Forma akcií

2. *na jméno* - společnost vede jména a bydliště majitelů těchto akcií v seznamu. Akcie nelze volně prodávat, ale dá se převést na nového majitele rubopisem (zápis o převodu). Akcie se poznamená do seznamů akcionářů, aby bylo převedení účinné.

na majitele - nárok uplatňuje držitel a akcie jsou volně převoditelné

7. MAJETKOVÁ A FINANČNÍ STRUKTURA

(kriteria zařazení, koloběh OA, způsoby pořízení, oceňování)

- v rozvaze

dlouhodobá:

hmotný (pořizovací cena do 40 tis.)

nehmotný (SOFTWARE, pořiz.cena do 60 tis.)

finanční (nakoupené akcie – 1 rok)

oběžná A:

zásoby

pohledávky

peněžní prostředky

Výrobek: to co vyrábím

X

Zboží: to co koupím za účelem dalšího prodeje

Vlastní zdroje: základní kapitál, rezervy ze zisku, vklad tichého spol., emisní ážijo (rozdíl mezi nominální a tržní cenou v případě první emise; vlastní zdroj), nerozdělený zisk

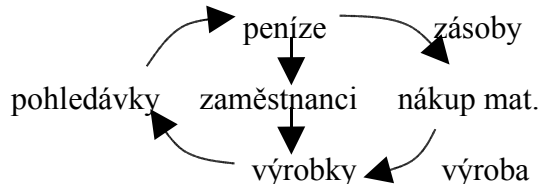
Cizí zdroje:

Dlouhodobé: úvěry nad 1 rok, emitované obligace (lombardní – kryté mov. věcí; hypoteční – kryté nemov. věcí, investiční)

Krátkodobé: úvěry do 1 roku (KONTOKORENT, revolving)

Závazky podniku X zaměstnancům, dodavatelům (FAT), FÚ, VZP, soc. správě

Koloběh oběžných A:

Pořízení majetku:

Oceňování majetku:

PC (pořizovací cena -> včetně jakýkoliv pořizovacích N)

CP (cena pořízení -> holá cena)

Reprodukční PC (nabytí maj. jinak než nákupem)

Cena ve vlastních N (výroba, výrobní N -> vlastní režiji)

Proč ocenit majetek? Odpisujeme; odpisy: postupné splácení majetku, peněžní vyjádření opotřebeného majetku (každý rok); existuje 6 odpis. skupin (hmotná a nehmotná aktiva)

Neodpisujeme!!! -> pozemky a umělecká díla (zařazeny dle životnosti)

Odpisování:

Účetní

Daňový (závazný pro podnik)

Způsoby:

Rovnoměrný

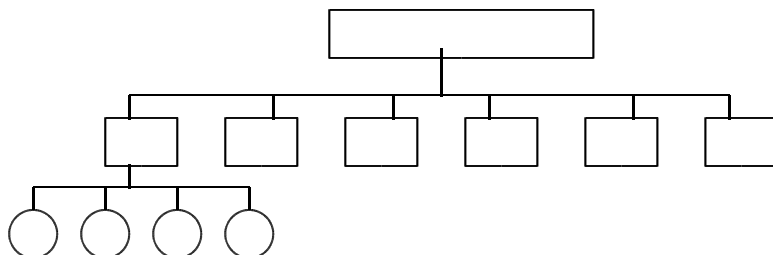
Nerovnoměrný

8. ŘÍZENÍ PODNIKU

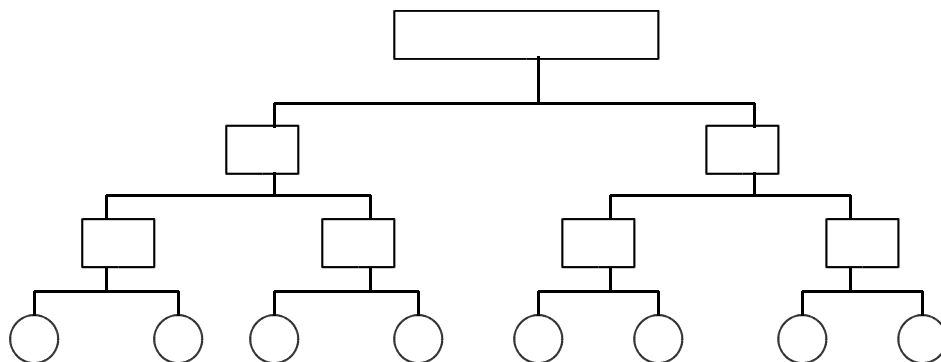
(organizační struktura, části a fáze řízení, typy řízení, nositelé řídicích fcí.)

organizační struktura: -> smyslem je vytvořit prostředí pro efektivní spolupráci všech zaměstnanců; vzniká organizováním; umožňuje delegovat pravomoce; 2 typy:

a) plochá: vzniká při širokém rozpětí řízení; málo organizačních úrovní, na každé úrovni velké množství jednotek

b) strmá: úzká rozpětí řízení; vysoký počet organizačních úrovní, na každé úrovni málo jednotek

Tvorba organizační struktury, je vytvořena individuálně pro každý jednotlivý podnik, závisí to na: činnosti, velikosti, majetkových vztazích. Výrazně ovlivňuje úroveň komunikace a spolupráci ve firmě. 2 typy specializace org. jednotek:

-> dle funkce

-> dle objektu

Prostřednictvím těchto vztahů je uskutečňována koordinace -> 3 způsoby uspořádání:

18. jednoliniový (každý podřízený -> jednoho nadřízeného)

19. štátní (podřízený -> více nadřízených – více se specializují)

20. liniově-štátní (jedna linie řízení, nositeli řízení liniový pracovník -> odpovídají za koordinaci, zároveň delegují pravomoce na specializované odborníky)

org.struktura:

-nákladová (tvorba N a její řízení)

-hospodářská (vytváření zisk)

Faktory ovlivňující org. strukturu:

- dle původu: vnější a vnitřní (kvalifikace, školení pracovníků...)

- dle možnosti ovlivnit tyto faktory z pozice managementu: ovlivnitelné a neovlivnitelné (práv. předpisy)

3 typy řízení podniku:

- a) strategické
- b) taktické
- c) operativní

ad. a) – dlouhodobé řízení na zákl. strategie podniku, zákl. celého podniku, východisko pro všechny plány, strategie je formulovaný cíl podniku: požadované budoucí výsledky, poslání podniku: zaměření a význam činnosti podniku v bud. (př.: dostat se na kap. trh), stanoví cestu dosažení poslání a cíl, tvorba strategie -> 3 kroky:

1. Strategický plán:

->analýza ->makro (zákony, demografie...) } okolí
->mikro (konkurence na trhu, stav odvětví) }
->formulace

2. Implementace (zasazení)

3. Kontrola

ad. b) – doplňuje strateg. Řízení, stanovuje a řídí postupy a prostředky vedoucího co nejefektivnější realizaci , časový horizont asi 1 rok, základem je podnikový plán: zákl. nástroj taktického vedení, 2 kola:

externí – nástroj komunikace s vnějším prostředím (investoři a věřitelé), info. zdroj

interní – nástroj řízení podniku

obsah podnik. plánu: charakteristika podniku; popis odvětví, výrobků a trhu; plán marketingu; plán výzkumu a vývoje; finanční plán ;

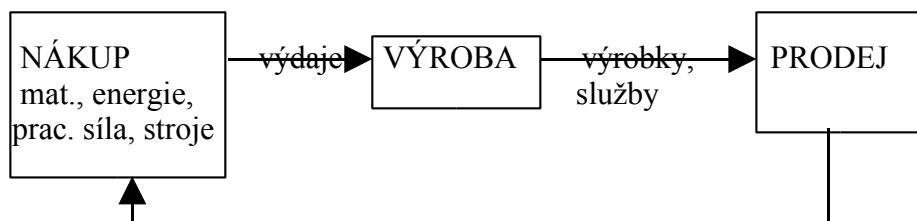
ad. c) – nejnižší článek, velmi detailní konkrétní cíl v krátkém čas. horizontu (max. čtvrtletí , měsíc, den...), základem jsou kalkulace a rozpočty, nejsnáze kontrolovatelné

nositelé řídicích pozic podniku:

9. FINANCOVÁNÍ PODNIKU

(úkoly financování, druhy financování, finanční analýza)

podnik: hmotné hledisko -> výroba, zásobování, prodej -> projevují se o v peněžních tocích – 1. příjmy a 2. výdaje.

Financování podniku se zabývá fin. management – 4 úkoly:

- 21. opatřit kap. – rozhodnuto o jeho struktuře
 - 22. alokace kap. – investice
 - 23. rozdělení zisku – fin. běž. činnosti
- } fin. podniku

14. úroky

15. dividendy

16. reinvestice

17. rezervní fondy

24. zajištění fin. stability podniku – podnik je schopen dostát svým závazkům

Fin. podniku je ovlivněno 2 faktory:

15. čas:

18. budoucí hodnota pomocí úročitele: $BH = SH \cdot (1 + i)^n$

19. současná hodnota pomocí úročitele: $SH = BH \cdot 1/(1 + i)^n$

} zohlednění rizika

16. riziko: vzniká z vnějších a vnitřních příčin:

vnější: přírodní (katastrofy), hospodářská krize, inflace

vnitřní: chybný odhad poptávky, chybný odhad spotřeby a chybný odhad investic

Minimalizace rizika se provádí pomocí diversifikace (rozdělení rizika na několik subjektů – leasing; zohlednění rizika), portfolium investic.

Druhy fin.:

I. dle původu kap.:

- vnitřní/interní (zisk, odpisy, RF...)

- vnější/externí (vklady, podíly):

1. vlastní zdroje – zákl. kap.

2. cizí zdroje – obligace, úvěry

3. faktoring – odkup pohledávek

4. leasing – operativní (klasický; předmět zůstává ve vlastnictví firmy), finanční (po splacení je věc má), zpětný (koupím auto, leasing. Spol. koupí zpět, poté po určitou dobu splacení a odkoupení klientem)

II. dle pravidelnosti fin.:

– běžné (zajišťuje celou činnost podniku)

– mimořádné (při spojování, vzniku, likvidaci,...podniku)

Při pořízení DHM je hl. zdroj vl. kap. Fin. vlastním kap. je více náročné.

Samofinancování -> pro zisk -> upevňuje fin. stabilitu podniku -> snižuje potřebu cizího kap.

Fin. analýza: jedno z rozhodujících fází fin. páky; účto, statistika, interní výkazy

Poměrové ukazatele:

1. ukazatelé *fin. situace* podniku:

- a) uk. likvidity
- b) uk. rentability
- c) uk. zadluženosti
- d) uk. aktivity

2. ukazatelé *tržní hodnoty* podniku:

- a) zisky na akcii
- b) kurzy akcií

Fin. analýza:

-> fundamentální – část fin. analýzy

-> technická – využívá ukazatele poměrové -> podkladem jsou účetní a fin. výkazy

a) v čase: v dlouhém horizontu v rámci podniku

b) v prostoru: ve stejném čase, ale několika v podnicích (stejného oboru)

c) s plánem: naplňuje cíl fin. analýzy

d) na zákl. expertních zkušeností: analytická činnost – vytváří optimální hodnoty

10. VÝROBA

(typy výroby, konkurenční výhody, výrobní procesy, kapacita, lokalizace podniku)

Výroba v rozhodující míře ovlivňuje efektivnost a konkurenceschopnost podniku.

Při výrobě se rozhoduje o **konkurenčních výhodách** podniku

20. Snižování výrobních nákladů

21. Zkracování dodacích lhůt

22. Růst užitečnosti výrobku

23. Šíře sortimentu

24. Kvalita výrobku (bez vady, plní svou funkci)

Výrobní činnost – je přeměna výrobních faktorů na statky a služby.

Statky – jsou hmotné výrobky – vyrobené dříve než jsou spotřebované

Služby – se vyrábí a zároveň zpracovávají

Výrobě předchází **předvýrobní etapa** – vývoj, konstrukce a technologie, zajištění materiálu a kvalifikovaných pracovních sil.

Výrobní proces – přeměna výrobních faktorů

3. Pracovní procesy – nutná přítomnost člověka

4. Automatické procesy – bez přítomnosti člověka

5. Přírodní procesy – kvašení, ...

Výrobní procesy podle technologie

- Mechanicko-fyzikální - látková podstata suroviny zůstává stejná
- Chemické - mění se látková podstata suroviny
- Biologické - nemění se podstata, ale vlastnosti

Výroba

- Hlavní - výroba výrobků, které tvoří hlavní náplň činnosti podniku
- Vedlejší - výroba polotovarů pro hlavní výrobu
- Doplnková - využití a zpracování odpadu z hlavní a vedlejší výroby
- Přidružená - liší se od ostatních charakterem výroby

Proces – je sada věcně a časově návazných činností, které se uskutečňují v daném pořadí a vedou k uskutečnění výkonu.

Podle počtu výrobků se výroba dělí

- Kusová – na zakázku
- Sériová – v konkrétních sériích, podle požadavku trhu
- Hromadná – pro masovou spotřebu (vázaná výroba – plynulý odběr výrobků, automatizovaná výroba)

Proudová výroba – 7 dní v týdnu, 24 hodin denně (papír, ropné produkty), 1 typ hromadně

Pružná výroba – 1 druh výrobků a lze ji upravit podle přání zákazníka

Plánování výroby

1. Plán výrobního programu
2. Plán výrobního procesu
3. Plán zajištění výrobních faktorů

Výrobním programem rozumíme **druhovou skladbu** (sortiment) a **objem výroby**. Základní informace pro plánování poskytuje marketing. Podnik musí konfrontovat svoji výrobu s požadavky trhu. Podnik nikdy nevyrábí max., ale **optimální množství výrobků** – tzn. co zajistí max. zisk.

Pokud podnik vyrábí více než jeden výrobek, využívá tzv. optimálního programování. Důležité je také plánování jakosti. Důležité je stanovit požadovanou úroveň a zároveň ji kontrolovat. Co se týká objemu výroby, ukazatelem je výroba zboží v ČR a je to hodnota všech dohotovených výrobků, polotovarů a hodnota prací průmyslové povahy, které jsou určeny k prodeji.

Na základě tohoto ukazatele se počítá produktivita práce (na 1 zaměstnance) (vychází v penězích)

Produktivita práce = vyrobené zboží / počet zaměstnanců

Hrubý obrat – zahrnuje i produkci, která nevstupuje na trh (prodej pro účely podniku)

Plánování výrobního procesu závisí na technologii a kvalifikovaných surovinách -> hledá se optimální kombinace výrobních faktorů (co nejlevnější). Souvisí s tím ochrana životního prostředí -> ekologičnost výrobku -> zavádění environmentálních manažerských systémů.

Důležité součásti výrobního procesu

25. Stanovení velikosti dodávky	- soubor výrobků vyrobených ve věcném sledu
26. Stanovení lhůtového plánu	- nutná konkretizace začátku a konce výroby
27. Sestavení plánu výrobní kapacity	- naplánování využití zdrojů – max. objem
- produkce, který může výrobní jednotka vyrobit za určitou dobu

Výrobní faktory

10. Fixní – fungují dlouho (stroje, budovy pro výrobu, pozemek...)
11. Variabilní – (práce, materiál, energie)

Výrobní kapacita je ovlivněna především fixními výrobními faktory. V souvislosti s výrobním procesem můžeme narazit na využití výrobní kapacity.

$$KC = (Q_s / Q_r) * 100$$

K_c – kapacita - využití

Q_s – skutečné množství

$$Q = T * V \text{ - výpočet kapacity}$$

Q_r – potenciální množství

Plánování lokalizace

17. Výběr regionu
18. Výběr města
19. Výběr místa

Faktory ovlivňující umístění

- Charakter výroby

- Náročnost na suroviny
- Charakter výrobního procesu
- Pracovní síla a kvalifikace
- Dopravní náklady a infrastruktura
- Zákonné normy daného státu (daně, poplatky, ekologická pravidla,...)

Správné umístění podniku znamená ekonomickou výhodu.

11. NÁKUP A ODBYT

(úkoly, fáze nákupního procesu, řízení zásob, pojistné zásoby, logistika, marketingový mix, životní cyklus výrobku)

NÁKUP (zásobování)

Základní funkcí je efektivní uspokojení potřeb vyplývající z plánovaného výrobního i nevýrobního procesu a k uspokojení dochází zajištěním dodávek materiálu, surovin a ostatních potřebných přípravků (polotovary, energie,...)

Pomocníkem je marketing -> marketingové pojetí nákupu. Usiluje se o dlouhodobé partnerské, vzájemně výhodné dodavatelsko-odběratelské vztahy.

Zásady nákupního marketingu

6. Nákup je aktivním článkem v procesu plnění strategického cíle
7. Musí být vytvořena a aktualizována nákupní informační základna (výzkum trhu vícekrát ročně)
8. Osobnost nákupčího musí být nejen po odborné stránce dokonalá, ale musí být i psycholog a dodržovat etické normy
9. Dodavatel je partner spojenec, ne protivník

Typy nákupu

25. Opakovaný nákup – beze změny
26. Modifikovaný nákup – dochází ke změně ve specifikaci výrobků nebo ke změně platebních podmínek
27. Nová nákupní úloha – první nákup, nový dodavatel. Podnik musí být velmi opatrný -> správná dodavatelská smlouva a kontrola zásilek

Fáze nákupního procesu

1. Identifikace potřeby podniku – nákupní impuls
2. Identifikace rozsahu potřeby – nákupní rozhodnutí
3. Výzkum nabídek – průzkum trhu, v jaké kvalitě, za kolik
4. Volba dodavatele
5. Formulace podmínek dodávky – zadání objednávky
6. Přejímka dodávky a případná reklamace
7. Úhrada dodávky
8. Hodnocení výkonu dodavatele

Operativní řízení nákupu (po vybrání dodavatele a před převzetím dodávky)

- Přípravení objednávky včetně podmínek
- Evidence objednávek a systematické sledování plnění objednávek
- Zajištění přejímky a uskladnění
- Zajištění evidence vratných obalů a ekologicky nezávadná likvidace nevratných obalů
- Kontrola a likvidace faktur

Řízení zásob

Je dominantním úkolem nákupu.

Úkolem řízení zásob je udržování na úrovni, která umožňuje kvalitní splnění jejich funkce.

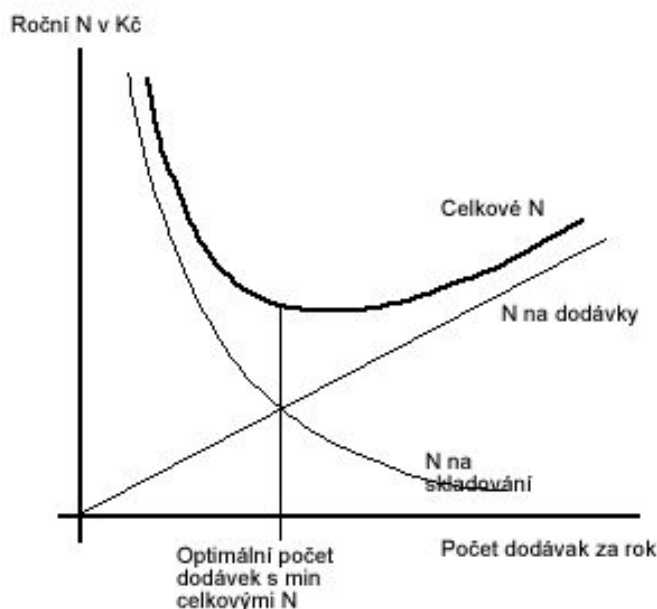
Funkce zásob – je vyrovnávat časový a množstevní nesoulad mezi výrobou a spotřebou včetně logistického napojení.

- **Operativní řízení zásob**

- Krátkodobější, zabývá se zásobováním podle jednotlivých druhů zásob
- hlediskem je minimalizace nákladů

- **Strategické**

- dlouhodobé, souvisí se strategickým cílem podniku
- rozhodování o finančních zdrojích pro nákup zásob

Podnik řeší nejen náklady na skladování, ale i objednávací režim (velikost objednávek)

3 možnosti

1. Předem určené standardní množství – každý měsíc stejně
2. Proměnlivé množství – rozdíl mezi max. zásobou a stavem zásob na skladě v den objednávky
3. Propočtené optimální množství

Strategie

- volné objednávací termíny – v okamžiku potřeby
- Pevný objednávací termín – na základě smlouvy
- Pevný objednávací termín s nejistým doplňováním a čerpáním – doplňuje se velikost dodávky

Moderní řízení zásob

12. J.I.T. (Just In Time)

- dodávka zásob jde rovnou do výrobního procesu
- min. skladovací zásoby
- dokonalá koordinace dodavatele a odběratele

13. ABC

- principem je klasifikace zásob podle podílu na celkové spotřebě
- Zásoby se rozdělí podle rychlosti spotřeby a termíny dodávky jsou rozděleny podle této klasifikace

Jedná se o řízení materiálového toku podnikem. Základním úkolem je zabezpečit odpovídající lokální disponibilitu potřebného materiálu v době potřeby s minimem nákladů a optimální výší zásob.

Hlavní složkou je doprava, manipulace a skladování. V podniku fungují tzv. logické řetězce. Znamená to, že jednotlivé prvky logistiky na sebe navazují.

Součástí logistiky je i skladové hospodářství. To má kromě klasických skladovacích činností určit i kapacitu skladu. Podle toho musí počítat s místem ve skladu.

Strategie řízení zásob

28. Strategie plného uspokojení potřeb – podnik garantuje bez ohledu na náklady uspokojení všech potřeb všech útvarů
29. Strategie min. nákladů
30. Strategie zrychlení obratu zásob – zkrácení termínu dodávek a zmenšení objemu množství
31. Strategie materiálové hospodárnosti – je vytvořena i přidružená výroba pro výrobu ze zbytků
32. Strategie minimalizace rizika nepokrytí potřeb – použití několika nezávislých zdrojů
33. Strategie vysokých pojistných zásob
34. Strategie pružné kombinace více dodavatelů

Pojistné zásoby – mimo areál podniku

ODBYT

Je završením výrobního procesu, dochází ke splnění cíle podnikání. Je zaměřen na uspokojování cizích potřeb, nikoli potřeb podniku.

Součástí odbytu je marketing (nejprve zjistit, pak vyrobit), měl by být 1. částí -> výzkum trhu.

Marketing – je lidská činnost umožňující organizaci zjistit neuspokojené potřeby a přání zákazníka, přeměnit je do podoby ziskových příležitostí (statky, služby) a tento zisk realizovat.

Předpoklady pro fungování marketingu

- Trh je otevřený pro všechny zájemce
- Na trhu existuje právní rámec zabraňující nekalé konkurenci
- Fungující tržní ekonomika

Základním nástrojem řízení prodeje je **obchodní plán**. Sestavení obchodního plánu má 5 etap

20. Tržní diagnóza

- zjišťuje se podíl jednotlivých výrobků na obratu, charakteristika zákazníků, stav konkurence na trhu, prodejní cesty

21. Tržní prognóza

- odhad objemu výroby, stanovení firemní strategie v oblasti

22. Plánování cílů (prodeje)

- jaký objem bysme měli prodat, mohou mít strategický nebo taktický charakter

23. Plán použití nástrojů marketingového mixu

- částky i způsoby, určuje se cena výrobku
- při tvorbě ceny podnik vychází ze 3 ukazatelů
 - Náklady na výrobu

- Objem volné poptávky (kolik jsou lidé ochotni zaplatit)
- Ceny konkurenčních výrobků
- jakým způsobem půjde výrobek do prodeje
 - Velkoobchod – Maloobchod – Spotřebitelé
 - Přímý prodej spotřebitelům (podnikové prodejny)
 - přes dealery

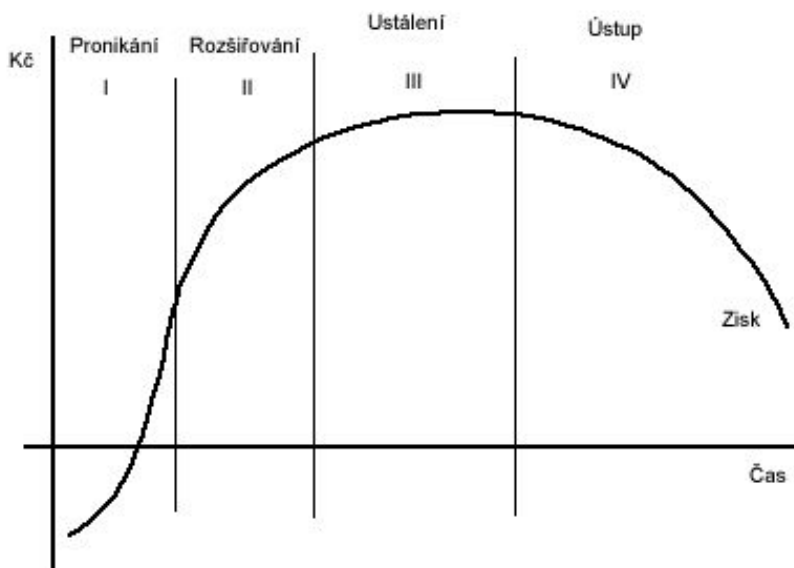
24. Sestavení rozpočtu

- příjmy a výdaje spojené s odbytem, dosažené, dochází k posouzení úspěšnosti výrobku na trhu

Marketingové techniky

4. Sestavování výrobních portfolií
5. Získávání informací v terénu
6. Sestavení životního cyklu výrobku

Životní cyklus výrobku

I. Pronikání – nízký odbyt a vysoké vlastní náklady, převládají náklady na reklamu, může docházet k inovacím výrobku, pokud jde o absolutní novinku, může dojít k vytvoření monopolu (vyšší ceny)

II. Rozšiřování – výrobek je jak po funkční tak po vzhledové stránce ustálený, dochází k prudkému růstu odbytu, snižování nákladů a prodejní ceny (nastupující konkurence). Pro některé výrobky je to konečné stadium

III. Ustálení – mírný růst odbytu, růst nákladů na propagaci -> trh je nasycen, často dochází k diverzifikaci výrobku (lepší modely)

IV. Ústup – odbyt prudce klesá, konečné stadium, lze ho prodlužovat pomocí vývozu na trhy méně náročné, pokles ceny

12. IVESTIČNÍ ČINNOST PODNIKU

(skupiny investic, cíl investování, zdroje, hodnocení investic, tržní přímka, pravidla pro sestavení portfolia)

Investování – samostatná činnost podniku, vynakládání zdrojů za účelem získání užitků, které jsou očekávány v delším časovém období.

3 základní skupiny investic

28. Hmotné investice

- tvářejí nebo rozšiřují výrobní kapacitu podniku
- otnou investicí rozumíme celkové výdaje vynaložené na výstavbu, modernizaci nebo rekonstrukci podniku, vždy ve fyzické podobě (budova, stroj, nástroje, zásoby...)
- *Rozšiřovací* – rozšíření výrobní kapacity, zavedení nové technologie, výzkum a vývoj nového výrobku, investice na ochranu životního prostředí a zlepšení pracovního prostředí.
- *Obnovovací* – náhrada a obnova výrobního zařízení, výměna zařízení s cílem snížit náklady.

29. Finanční investice

- kup CP, půjčení peněz investičním společností aj. za účelem získání úroků, dividend nebo zisku

30. Nehmotné investice

- nákup know-how, výdaje na výzkum, vzdělání a sociální rozvoj

Cílem investiční činnosti jsou takové investice, které vedou k růstu hodnoty podniku.

Rozhodování o investicích

10. rozhodování o tom „kolik, co, čeho, kdy, kde, jak“ rozhodování o budoucím vývoji podniku a jeho efektivnosti. Je to jedna z nejdůležitějších oblastí manažerských rozhodnutí (investice slouží řadu let k růstu zisku, ale také může být při špatném rozhodnutí břemenem, vedoucím až k bankrotu)
11. podnik se bez investic neobejde, proto je důležité investiční činnost plánovat pomocí **investičního plánu**, který vychází ze **strategického plánu** podniku a je konkretizován v investičních projektech. Pro jednotlivé projekty se vypracovává podrobná **technicko-ekonomická** studie, která posuzuje 2 hlediska – **věcné** (technická a výrobní stránka) a **ekonomické** (efektivnost a způsob financování).

Realizace projektu probíhá

12. vlastní investiční výstavbou
13. dodavatelským způsobem
14. koupí
15. finančním leasingem

Zdroje financování investic

- Vlastní – odpisy, zisk, výnosy z prodeje a z likvidace hmotného majetku a zásob, nově vydané akcie
- Cizí – investiční úvěry od bank, vydané a prodané obligace, splátkový prodej, leasing

Cizí zdroje bývají levnější než vlastní zdroje, ale na rozdíl od vlastních zdrojů se musí nakonec splatit, což znamená, že správná investice musí vydělat nejen na zisk, ale i na splacení cizího zdroje. Zda to investice dokáže se zjišťuje pomocí **hodnocení efektivnosti investic**.

Podstata hodnocení investic

25. Hodnocení výnosnosti (rentability) investice – jde o porovnání vynaloženého kapitálu s výnosy, které investice přinese (zisk a odpisy). Přijatelná je taková investice, jejíž budoucí

výnosy převýší náklady na ni vynaložené, samozřejmě při zohlednění faktoru času.

26. **Rizikovitost investice** – stupeň nebezpečí, že nebude dosaženo očekávaných výnosů

27. **Doba splacení investice** – doba (rychlost) přeměny investice zpět do peněžní formy

Ideální investice má vysokou výnosnost, je bez rizika a co nejdříve se zaplatí (v praxi téměř neexistují). Obvykle se tato 3 hlediska navzájem potírají – investice s vysokou výnosností je obvykle vysoce riziková.

Postup hodnocení investice

- určení jednorázových nákladů na investici (poměrně přesný je vklad u pozemků, strojů, výrobních zařízení (cena, doprava, instalace), ostatní N se často pronikavě liší od skutečnosti)
- odhad budoucích výnosů a rizika (výnosy jsou zisk a odpisy, odhad budoucích tržeb a nákladů)
- určení nákladů na kapitál a požadované výnosnosti s přihlédnutím k riziku
- výpočet současné hodnoty očekávaných výnosů (faktor času)
- vyhodnocení investice

Konečným výsledkem vyhodnocení investice je rozhodnutí, zda investici uskutečnit, nebo v případě více projektů, který projekt realizovat.

Hodnocení investic

- **Metoda výnosnosti investic** $r_1 = Z_r / I_n$
 Z_r – průměrný čistý roční zisk plynoucí z investice
 I_n – náklady na investici
- **Metoda doby splacení** – dobou splacení je období, za které tok výnosů přinese hodnotu rovnající se původním nákladům na investici.
 - Čím je kratší doba splacení, tím je investice likvidnější a kapitál je tedy kratší dobu vázán, jedná se tedy o ukazatel míry likvidity investice.
 - Nevýhodou této metody je, že nebere v úvahu výnosy po době splacení a časové rozložení výnosů
 - Pro přijetí investice musí být doba splacení kratší než doba životnosti
- **Metoda ČSH (čistá současná hodnota)**
 $ČSH = C_n * \Delta F - I_n$
 $\Delta F = 1 / (1+r)^n$
 C_n – očekávané výnosy po dobu životnosti
 r – podnikový diskontní faktor
 I_n – náklady na investici
- **Metoda VVP (vnitřní výnosové procento)**
 - založena na principu čisté současné hodnoty, ale spočívá v tom, že diskontní míra není daná, hledáme takovou její hodnotu, při které se současná hodnota očekávaných výnosů rovná současné hodnotě výdajů na investici.
 - $C = I_n$

Srovnání investičních variant

Je-li pouze jedna možnost investování kapitálu, pak rozhodnutí závisí na přijetí či odmítnutí investice. Existuje-li více možností pro investování kapitálu, mohou nastat 2 situace

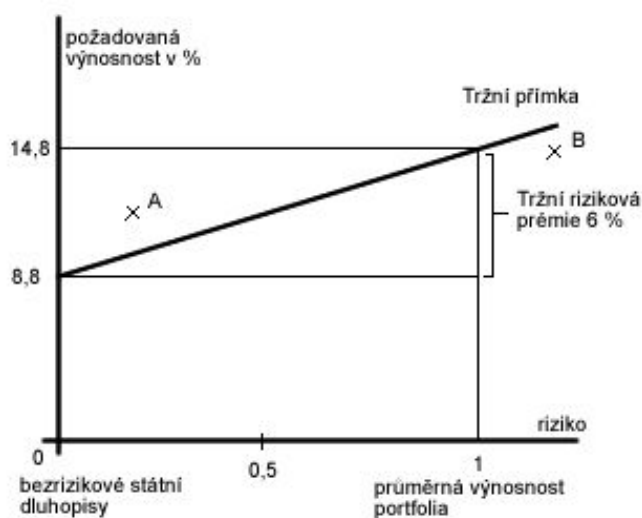
16. Kapitál stačí na jednu akci – pak je nutné vybrat ze zaměnitelných variant tu nejvýhodnější (zaměnitelné varianty uspokojují stejný účel)

17. Kapitál stačí na více akcí – pak je nutné stanovit pořadí jejich výhodnosti

Investiční riziko

Každá investice je spojena s delším časovým obdobím. Budoucnost je vždy nejistá, takže nejisté jsou i budoucí výnosy z investice. Tato nejistota je vyjádřena pomocí investičního rizika. Snahou je se riziku vyhybat, proto musí být vyšší riziko investice kompenzováno vyšší výnosností investice.

Vztah mezi rizikem a výnosností vyjadřuje tzv. tržní přímka. S růstem rizika roste i požadovaná výnosnost.

A, B – investice-

Investice ležící nad přímkou jsou z hlediska vztahu rizika a výnosnosti lepší

Podnik nemůže existovat bez investic, některé musí realizovat v zájmu zachování podniku, některé plynou z potřeby umístit volný kapitál. Vzhledem k riziku však není žádoucí, aby podnik investoval všechny své volné peněžní prostředky do jediné akce, mohlo by to mít drastický dopad v případě špatného rozhodnutí. Podniku se proto doporučuje diverzifikovat (rozložit) riziko pomocí **investičního portfolia**. Některým podnikům (banky, pojišťovny) je to přikázáno zákonem. Jedná se o rozložení kapitálu do několika různých investic s různou mírou výnosnosti, rizika a různou dobou splacení. Snahou podniku je portfolio s co nejvyšší výnosností a co nejnižším rizikem.

4 pravidla

1. Ze 2 akcií se stejným rizikem preferuji akcii s vyšším výnosem
2. Ze 2 akcií se stejným výnosem preferuji akcii s nižším rizikem
3. Ze 2 akcií, z nichž 1 má vyšší riziko i výnos vyberu akcii, která vyhovuje mému vztahu k riziku
4. Pokud lze snížit riziko bez poklesu výnosu, musíme to udělat

13. PERSONALISTIKA

(funkce a cíle podniku, činnosti personalisty, humanizace práce, mzdová politika firmy, způsoby hodnocení)

Personalistika je úkolem útvaru řízení lidských zdrojů, má 2 části

- 35. Kvantitativní – počet, struktura, kvalifikace zaměstnanců
- 36. Kvalitativní – výkonnost, tvořivost, motivace pracovníků, identifikace s cíly podniku (musí dojít k souznění s osobním cílem pracovníka)

Podnik plní 2 funkce (z pohledu personalisty)

- Ekonomická funkce – zásobování, výroba, prodej, maximalizace tržní hodnoty podniku
- Sociální funkce – podnik uspokojuje existenční a další sociální potřeby zaměstnanců

2 základní cíle personální práce

- 14. Ekonomické cíle – optimální využití lidské práce v kombinaci s ostatními výrobními faktory
 - optimální personální náklady
 - odměňování podle výkonu
- 15. Sociální cíle – naplnění osobních cílů zaměstnanců
 - humanizace práce
 - motivace zaměstnanců
 - sociální jistoty

Jsou to konkurenční cíle, sociální by měl být nadřazený ekonomickému.

Humanizace práce

– vytvoření takového pracovního prostředí, které odpovídá obsahu práce, které pracovníka neohrožuje, naopak ho podporuje při plnění úkolů a ve kterém je pracovník spokojený.

Organizace personální práce vychází ze strategie firmy

Činnosti personální práce

28. Plánování zaměstnanců

- plán potřeby zaměstnanců
- počet
- kvalifikace
- prognóza budoucího vývoje pracovního trhu

29. Získávání a výběr zaměstnanců

- vnitřní a vnější zdroje
 - vnitřní – již zaměstnaný, osvědčený
 - vnější – součinnost s úřady práce, personální agenturou
- výběr – pomocí výběrového řízení – musí být efektivní
 - rozhodnutí o přijetí musí být konzultováno s nadřízeným, který nese zodpovědnost za rozhodnutí
 - předpoklady pro výkon funkce
 - osobní – odpovědnost, pracovitost, svědomitost, motivace (psychologické testy)
 - obecné – vzdělání, praxe znalosti, dovednosti
 - platí zásada, že všichni (i odmítnutí) uchazeči mají být slušnou formou informováni o výsledcích výběrového řízení

30. Rozmísťování zaměstnanců

- uzavírání pracovního poměru
- zařazení na pracoviště
- ukončení pracovního poměru
- penzionování

31. Hodnocení pracovníků

- neprobíhá na úrovni personálního útvaru, provádí ho nadřízený zaměstnanec
- hodnocení je podkladem pro budoucí vývoj zaměstnance v podniku
- musí být systematické, objektivní
 - základem hodnocení je specifikace pracovních úkolů, stanoveno časové období, formulována kritéria hodnocení
 - součástí hodnocení je i sebehodnocení zaměstnance
 - hodnocení nesmí mít sankční charakter
 - nejcitlivější činnost řízení lidských zdrojů

32. Hodnocení práce a popis pracovních míst

- posuzuje se kvalita a kvantita práce a popis pracovních míst (hodnocení pracovních podmínek)
- výsledkem jsou tarifní stupně, které jsou základem pro mzdový systém firmy
- hodnocení
 - sumární – pro práci podobného obsahu
 - analytické – pro různorodou práci

33. Odměňování

- mzdový systém firmy
 - principem odměňování je mzda v závislosti na pracovním výsledku a pracovním chování
 - formy mzdy
 - 1) **Časová mzda** – pro manuální činnosti, Kč/h
 - 2) **Úkolová mzda** – v práci, kde jsou stanoveny výkonové normy, účinná pro stimulaci výrobních dělníků, Kč/ks
 - 3) **Prémie** – doplňují časovou nebo úkolovou mzdu
 - stimuluje kvalitu práce, ne výkon
 - ohodnotí se to, co zaměstnanec dokáže ovlivnit (termín splnění,...)
 - mají pravidelný charakter
 - 4) **Odměny** – osobní ohodnocení
 - k ocenění mimořádných aktivit
 - bývají nárazové
 - 5) **Účast na výsledku**
 - u manažerů
 - vypláceno až po skončení kalendářního roku v závislosti na hospodaření firmy
 - smyslem je vazba managementu na strategické cíle firmy
 - bývá vyplácena i formou akcií

34. Firemní systém vzdělávání

- úkolem je formování pracovních schopností zaměstnance
- zvyšování kvalifikace, rekvalifikace, trénink sociálních dovedností

35. Kolektivní vyjednávání

- vyjednávání zaměstnavatel x odbory (platy, výhody,...)
- cílem je uzavření kolektivní smlouvy

36. Sociální péče

- péče o pracovní podmínky

- bezpečnost a hygiena práce
- zdravotní péče
- aktivity pro volný čas – sport, rekreace, kultura
- významně ovlivňuje spokojenost a výkon zaměstnanců
- vytváří mimo-mzdovou motivaci
 - plošné paušální poskytování této péče snižuje motivační účinky, začíná se používat „cafeteria systém“ – zaměstnanec si může vybrat typ výhody
 - humanizace práce – v oblasti pracovních podmínek – odstraňování negativních vlivů, pracovní zátěže (monotonost, nadměrná námaha) tak, aby to neovlivňovalo fyzický nebo psychický stav zaměstnance

37. Vytváření personálního informačního systému

- databáze zaměstnanců – přístup – finanční úřad, správa sociálního zabezpečení
 - povinná součinnost na výzvu (daně, pojistné)

Mzdová politika

Mzda – je plnění peněžité povahy, včetně naturálií, poskytované zaměstnavatelem zaměstnanci podle složitosti práce, odpovědnosti, namáhavosti, obtížnosti pracovních podmínek, výkonnosti a dosahovaných pracovních výsledků. Zaměstnancům, kteří vykonávají stejnou práci nebo práci stejné hodnoty přísluší u jednoho zaměstnavatele stejná mzda. Mzda se sjednává pracovní, manažerskou nebo kolektivní smlouvou.

Cíle mzdové politiky

16. Získat a stabilizovat kvalifikované zaměstnance
17. Stimulovat k pracovnímu výsledku
18. Udržet objem mzdových prostředků tak, aby nebyla ohrožena konkurenceschopnost
19. Zajistit srovnatelnou mzdovou strukturu s konkurencí

Mzdová struktura – je pyramidální uspořádání mezd, kde jsou kvantifikovány rozdíly ve mzdách, podle determinujících faktorů (věk, vzdělání, praxe, region,...)

Mzdová politika je jedním z hlavních faktorů ovlivňující spokojenost zaměstnanců. Mzda za vykonanou práci nesmí klesnout pod minimální mzdu. Nároky, které vznikají zaměstnanci vůči zaměstnavateli musí být uspokojeny i v případě špatných hospodářských výsledků -> zaručená mzda
Zaručená mzda – zaměstnanci mají právo na likvidační podíl jako druzí v pořadí (po státu).

Nestandardní pracovní podmínky bývají kompenzovány pomocí příplatků a to většinou procentem z průměrného výdělku.

Tarifní mzda - státní zaměstnanci
 - 16 tarifních skupin

Tripartita – rada pro sociální dialog, kolektivní vyjednávání – stát, odbory, podnikatelé

14. BANKA JAKO PODNIK

(rozdíly mezi Centrální bankou a Komerčními bankami, role banky v ekonomice, transformace kapitálu, kapitálová přiměřenost, bankovní systémy)

Banka má v ekonomice nezastupitelnou roli, alokuje finanční zdroje, specifika vyplývají ze 3 faktorů:

- povaha bankovní činnosti
- velkový význam v ekonomice, kdy banka alokuje zdroje do míst s nejvyšším rizikově očištěným hodnocením
- specifické legislativní prostředí

Charakteristika banky

Banka je finanční zprostředkovatel, který svou činností umožňuje pohyb finančních prostředků mezi jednotlivými subjekty.

Pohyb má 2 složky - získává zdroje přijímáním depozit a emisí CP

- poskytuje úvěry a nakupuje CP

Kromě těchto činností pomáhá zprostředkovat emise CP pro podniky.

V ČR je legislativním rámcem zákon o bankách, který stanovuje 4 podmínky

38. společnost výhradně akciová se sídlem v ČR

39. výhradně banka smí přijímat vklady od veřejnosti

40. poskytuje úvěry

41. vlastní bankovní licenci (uděluje ČNB)

Banka může vykonávat i jiné činnosti, ale ty musí mít v licenci.

Banky plní 3 funkce

20. Finanční zprostředkování – je podmíněno transformací kapitálu

u. z hlediska času (doba splatnosti - úvěry)

v. z hlediska rizika (rozložení rizika mezi klienty)

w. kvantitativní (přijímané mají větší objem)

x. teritoriální (získává na více pobočkách i prodává)

y. směnová (poskytuje v různých měnách)

26. Emise bezhotovostních peněz – patří sem emise CP, ne peněz jako oběživa

27. Provádění bezhotovostního platebního styku

Bankovní systém

- je souhrn bank v daném státě a jejich vzájemné vazby. Je determinován (určován) 4 faktory

7. ekonomické uspořádání

8. rozvinutost finančního trhu

9. tradice

10. zapojení země do mezinárodní spolupráce

Dvoustupňový princip

- Centrální banka

- Komerční banky

Centrální banka – plní makroekonomické funkce prostřednictvím nástrojů měnové politiky. Zároveň má právo vydávat opatření závazná pro všechny banky. Cílem není zisk, není považována za podnikatelský subjekt. Cílem je cenová stabilita.

2 typy bankovních systémů

1. Univerzální – banky mohou poskytovat škálu bankovních produktů, typický pro kontinentální Evropu
2. Specializovaný – systém odděleného bankovníctví – typický pro USA, GB, Japonsko
 - Komerční banky – mohou poskytovat komerční bankovníctví
 - Investiční banky – jen investiční bankovníctví – CP,
 - depotní obchody – správa a úschova CP

Český bankovní systém je dvoustupňový, univerzální, existuje zde 6 druhů subjektů

- **ČNB**
 - hlavním posláním je péče o cenovou stabilitu
 - má právo emitovat peníze
 - bankovní dozor
- **Univerzální banky a spořitelny**
 - nejvýznamnější částí bankovního systému
 - nabízejí celou škálu produktů, mají rozsáhlou síť poboček
- **Stavební spořitelny**
 - ze zákona jsou specializovány na stavební spoření
- **Hypoteční banky**
 - mají právo vydávat hypoteční zástavní listy
 - tato licence není oddělená, mohou vydávat i komerční banky
- **Spořitelní a úvěrní družstva**
 - družstevní záložny, kaspeličky
 - od 1.1. 1996 nepodléhají bankovnímu doзору
 - poskytování obvyklých bankovních služeb výhradně členům družstva
 - nemají povinné pojištění vkladů
- **2 specializované banky**
 - Česká exportní banka – státní podpora vývozu za pomoci zvýhodněných úvěrů pro exportéry
 - Českomoravská záruční a rozvojová banka – specializuje se na financování a podporu malých a středních podniků, rozvoj bydlení a regionů

Bankovní prostředí je určeno

37. obecnými zákonnými normami – především obchodní zákoník
38. specifickými zákonnými normami - zákon o bankách, zákon o stavebním spoření
39. opatřeními a vyhláškami ČNB – vydává v rámci regulace a dohledu, pro banky jsou závazné

Základní principy zákona o bankách

18. k činnosti je nutná bankovní licence – vydává ČNB se souhlasem ministerstva financí
19. nabytí majetkové účasti na bance je podmíněna souhlasem ČNB
20. banka nesmí vykonávat kontrolu nad jinou nefinanční institucí, v jednom podniku může držet max. 15% kapitálu
21. banka podléhá bankovnímu dohledu – ČNB má v rámci bankovního dohledu právo dohlížet a výkonnou pravomoc
22. vklady fyzických a právnických osob jsou ze zákona pojištěny – banky musí každý rok přispívat do fondu pojištění vkladů

Bankovní produkty

- jsou jednotlivé služby poskytované bankou klientům za úhradu. Z hlediska funkce pro klienta

31. finančně úvěrové bankovní produkty – klient získává finanční prostředky
32. depozitní bankovní produkty – klient ukládá volné peněžní prostředky
33. platební bankovní produkty – banka provádí platební styk za klienta
34. produkty investičního bankovníctví – klient umisťuje finanční prostředky do peněžního nebo kapitálového trhu

Aktiva banky

- základní hodnoty
- vklady u centrální banky
- státní pokladniční poukázky
- poukázky ČNB
- vklady a úvěry u bank
- poskytnuté úvěry klientům
- CP
- hmotný a nehmotný majetek a ostatní aktiva

Charakteristické rysy pro aktiva

- vysoké výnosy mají finanční povahu a nejvyšší položkou bývají poskytnuté úvěry
- významná část aktiv je ve velmi likvidních instrumentech
- povinná držba části aktiv na účtu ČNB – nástroj regulace

Pasiva banky

- zdroje od ČNB
- vklady a úvěry od bank
- přijaté vklady
- emitované CP
- podřízené závazky
- rezervy
- rezervní fondy + kapitálové fondy
- ZK + ostatní pasiva

Charakteristické rysy pasiv

- cizí zdroje získává banka jako vklady od klientů a patří sem i emise vlastních dluhopisů. Nejmenší částí jsou rezervy z nákladů, slouží ke krytí očekávaných ztrát.
- vlastní zdroje – základní kapitál – je tvořen emitovanými akciemi v nominální hodnotě
 - nerozdělený zisk
 - povinné rezervní fondy (tvořené ze zisku)
 - kapitálové fondy – tvořené jinak než ze zisku (ážiový fond)

Vysoký podíl cizích zdrojů je pro banky typický, čím vyšší je podíl cizích zdrojů, tím vyšší rentabilita. Banka musí být likvidní, stoupá riziko nesolventnosti banky – to řeší kapitálová přiměřenost.

Riziko nesolventnosti je řešeno regulací ČNB, tzv. **kapitálovou přiměřeností** – banka má **předepsanou min. výši vlastního kapitálu**.

Základní principy řízení banky

Totožné pro banky i podniky, cílem je získat pro akcionáře max. výnos.

- princip řízení aktiv – vytvoření struktury aktiv, která zabezpečí trvalou likviditu, zohlední úvěrové riziko, při max. výnosu.
- princip řízení pasiv – optimalizace struktury zdrojů s min. celkovými náklady na získání a vytvoření této struktury
- princip řízení likvidity – banka musí být schopna kdykoliv vyplatit klienty
- princip řízení úvěrového rizika – nejen zajištění úvěrů, ale i vytváření opravných položek a rezerv
- princip řízení úrokového a měnového rizika- spočívá v přizpůsobení struktury aktiv a pasiv. Menší citlivost na úrokové změny.
- Princip řízení kapitálového rizika – riziko nesolventnosti – závazky převyší hodnotu vašich aktiv – optimální kapitálová struktura a zvyšování vlastního kapitálu

15. PODNIKY INFRASTRUKTURY

(infrastruktura, přirozený monopol, tržní selhání, oblasti a důvody regulace, specifika podnikání)

Definice infrastruktury:

Infrastruktura je skupina národohospodářských odvětví, která zajišťuje předpoklady pro celkový rozvoj ekonomiky.

2 části infrastruktury:

1. Ekonomická infrastruktura – cílem je dosažení zisku svou činností
2. Sociální infrastruktura – cílem je uhradit náklady

Infrastruktura je z velké části financována státem, zisky jsou malé a návratnost pomalá.

Specifika

- Většina působí v podmínkách přirozeného monopolu (činnost je nejefektivnější, pokud ji provádí 1 subjekt – přirozený monopol)

- Regulace trhu

35.cena, protože infrastruktura je součástí sociální politiky státu

36.přístup konkurence na trh

37.rozsah služeb – pokryto musí být celé území státu bez ohledu na náklady

38.jednotné podmínky pro všechny uživatele

39.kapacita jednotlivých sítí infrastruktury jak z pohledu kvality tak i kvantity

Důvody regulace infrastruktury

28. fiskální důvod

29. legislativní důvody

30. sociální – podpora rozvoje zaostalých oblastí

31. ekologie

32. politika – vnitrostátní, mezinárodní

33. vojenské účely

Do infrastruktury patří

- Doprava
- Spoje – komunikace – pošta, telekomunikace
- Energetika
- Vodní hospodářství

Doprava

podle cest se doprava dělí na

- železniční
- silniční
- vodní
- letecká
- nekonvenční – lanovky, ropovody, teplovody

- Veřejná – na cizí účet

- Neveřejná – na vlastní účet

- podniková

- individuální (automobil)

Přepravní trh

- Strana nabídky – dopravci
- Strana poptávky – přepravce – nákladní doprava
– cestující – osobní přeprava

Kvalitní doprava má 3 kritéria

- Rychlost
- Pravidelnost a přesnost
- Bezpečnost

Speciální postavení v rámci veřejné dopravy má MHD, protože podporuje ekologizaci dopravy.

Spoje – Komunikace

42. Pošta

43. Telekomunikační služby

Poštovní výhrada – do určité hmotnosti zásilky může přepravovat jen ČP, nad stanovenou hmotnost smí zásilku přepravit kurýrní služba.

Telekomunikace jsou nejrychleji se rozvíjející součástí infrastruktury, od roku 2000 je na telekomunikační trh liberalizovaný přístup.

- hlasové služby
- textové služby
- datové služby

Energetika

Získávání, úprava, zpracování, přenos a rozvod energie.

4 energetické soustavy

- 40. elektroenergetická
- 41. teplotárenská
- 42. plynárenská
- 43. vodárenská

Hlavním energetickým zdrojem ČR jsou fosilní paliva (neobnovitelné zdroje), jaderná energie. Do roku 2010 má být podíl obnovitelných zdrojů 12% (teď 2%).

Elektroenergetická soustava

- je největší, vyrábí rozhodující formu energie (elektřina)
 - 78% v tepelných elektrárnách
 - 18,5% v jaderných elektrárnách
 - 3% vodní elektrárny
 - zbytek – ostatní zdroje

Základní charakteristické vlastnosti elektrárny jako podniku je výkon (kW, MW). Největší část nákladů – fixní náklady – nejvyšší odpisy.

Teplotárenská soustava

Úkolem teplotárenské soustavy je výroba a přenos tepla.

3 typy podniků – liší se velikostí a významem

- Teplárna – velké
- Výtopna – střední
- Kotelna – malé

Plynárenská soustava

Úkolem plynárenské soustavy je těžba, úprava, výroba a rozvod plynu.

Výhoda – dá se dobře skladovat.

Vodárenská soustava

Dochází ke střetu zájmů – energetický x vodohospodářský

Úkolem – vodohospodářů je dostatek vody
– energetiků je dostatek energie

Součástí vodohospodářství je i kanalizace a čištění odpadních vod. Voda nesmí být předmětem vlastnictví.

Dělení vod – povrchové – tekoucí a stojaté
– podzemní vody

Další úkoly

- o ochrana čistoty vody
- o vymezení území, které spadají pod vodohospodářské organizace
 - povodí – Labe, Vltava, Morava, Odry, Ohře
- o část vodních toků slouží jako vodní cesty (v ČR asi 1/3 délky všech toků)

Tržní selhání

- Vytváření monopolu (umělé vytváření)
- Vznik veřejných statků – nemůže zajišťovat soukromý sektor (obrana státu, školství,...), nikdo není vyloučen ze spotřeby
- Externalita – tržní vztah a jeho účinek, na někoho, kdo není účastníkem vztahu
 - o negativní (odpad)
 - o **pozitivní (včelaři)**